NN 98/2020 (2.9.2020.), Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-3313/2019 od 16. srpnja 2020.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

1866

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Ingrid Antičević Marinović, predsjednica Vijeća, te suci Mato Arlović, Snježana Bagić, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenula Mirna Međimorec iz Viškova, koju zastupaju odvjetnici Odvjetničkog društva Marčan & Partneri iz Rijeke, na sjednici održanoj 16. srpnja 2020. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

– presuda Županijskog suda u Zagrebu broj: 9 Gž-1104/18-3 od 7. lipnja 2019.;

– presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: 63-P-5144/16 od 6. prosinca 2017.

III. Predmet se vraća Općinskom građanskom sudu u Zagrebu na ponovni postupak.

IV. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Mirna Međimorec iz Viškova (u daljnjem tekstu: podnositeljica) podnijela je ustavnu tužbu u povodu presude Županijskog suda u Zagrebu broj: 9 Gž-1104/18-3 od 7. lipnja 2019., kojom je odbijena njezina žalba i potvrđena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: 63-P-5144/16 od 6. prosinca 2017.

Tom prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev podnositeljice kojim je tražila da joj tuženik u sporu, Agram Life osiguranje d.d. Zagreb, isplati iznos od 66.440,00 kuna i pripadajuće zakonske zatezne kamate, kao i nadoknadi troškove postupka, na ime neisplaćene suradničke provizije za izvršena posredovanja u sklapanju ugovora o životnim i neživotnim osiguranjima, a na osnovi ugovora o djelu sklopljenog s pravnim prednikom tuženika, Sunce osiguranje d.d.

2. U ustavnoj tužbi podnositeljica je istaknula povredu jamstava iz članka 14. stavka 2., članka 29. stavka 1. i članka 115. stavka 3. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.). Iz sadržaja ustavne tužbe razvidno je da, prije svega, ukazuje na povredu prava na pravično suđenje osobito u aspektu prava na pristup sudu i u aspektu ravnopravnosti stranaka u postupku (»jednakost oružja«), što povezuje i s povredom ustavne zabrane diskriminacije (članak 14. stavak 1. Ustava), u konkretnom slučaju po osnovi imovinskog stanja odnosno ekonomske snage.

3. Na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) pribavljen je spis predmeta Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: P-5144/16.

4. Ustavna tužba je pravodobna i dopuštena.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositeljica je 1. siječnja 1998. sklopila ugovor o djelu (suradnički ugovor) s pravnim prednikom tuženika kojim se obvezala u njegovo ime i za njegov račun obavljati posredovanje, zastupanje i druge poslove u osiguranju, a pravni prednik tuženika obvezao se isplaćivati joj proviziju.

Tužbom od 11. listopada 2005. podnositeljica je zatražila isplatu iznosa (glavnice) od 66.440,00 kuna, na ime neisplaćenih provizija.

Tuženik je, pored protivljenja pravnoj osnovi i visini tužbenog zahtjeva, istaknuo prigovore promašene pasivne legitimacije, litispendencije i zastare.

Podnositeljica je u tužbi i tijekom postupka predlagala provođenje knjigovodstveno-financijskog vještačenja visine tužbenog zahtjeva (»na rizik i trošak tužiteljice«; v. zapisnik glavne rasprave od 18. prosinca 2009.).

Prvostupanjski sud odredio je vještačenje po vještaku Zrinku Ručeviću i pozvao podnositeljicu da u roku od petnaest dana uplati iznos od 2.000,00 kuna na ime predujma za vještačenje, što je podnositeljica i učinila i sudu o tome dostavila dokaz podneskom od 24. prosinca 2009.

Općinski građanski sud u Zagrebu uputio je 11. ožujka 2010. požurnicu navedenom vještaku, koji je podneskom od 10. svibnja 2010. obavijestio sud da zbog zauzetosti ne može obaviti traženo vještačenje.

Rješenjem od 27. svibnja 2010. sud je odredio novog vještaka Mirjanu Zuziju, koja je podneskom od 27. srpnja 2010. vratila spis i obavijestila da zbog privatnih razloga nije u mogućnosti izraditi vještački nalaz i mišljenje.

Rješenjem od 6. rujna 2010. sud je odredio novog vještaka Mirtu Tomljanović, koja je podneskom od 15. rujna 2010. obavijestila da zbog zauzetosti ne može preuzeti traženo vještačenje.

Rješenjem od 5. listopada 2010. sud je odredio novog vještaka Joška Cvrlju, koji je podneskom od 19. studenog 2010. izvijestio da dokumentacija koju su u spis dostavile obje strane u sporu nije dostatna za egzaktni izračun visine potraživanja te da zbog toga nije u mogućnosti izraditi vještački nalaz i mišljenje.

Rješenjima od 6. prosinca 2010. i 24. listopada 2011. sud je, radi omogućavanja vještačenja, naložio tuženiku dostavu kompletne dokumentacije vezane uz isplate podnositeljici, uključujući dokumentaciju koja je zajednička objema stranama, imajući u vidu da je podnositeljica dostavila svoje obračune posredničke provizije.

Tuženik je u više navrata tražio produljenje roka za dostavu dokumentacije, da bi na ročištu 3. veljače 2012. predložio da se dokumentacija zatraži službenim putem od »Sunce Cro« d.o.o. Zagreb (trgovačkog društva koje je na temelju ugovora o poslovnoj suradnji za tuženika obavljalo poslove informatičkog ažuriranja podataka o učincima suradnika i iznosima koje im treba isplatiti), budući da »Sunce Cro« d.o.o. traženu dokumentaciju na njegov zahtjev nije dostavilo.

Sud je 6. veljače 2012. i 20. rujna 2012. zatražio dostavu dokumentacije od »Sunce Cro« d.o.o., koje je određenu dokumentaciju (»potvrde o isplati«) i dostavilo. Zatim je sud rješenjem od 26. studenog 2012. ponovo, uz upozorenje na posljedice iz članka 10. Zakona o parničnom postupku (»Narodne novine« broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13. i 70/19.; u daljnjem tekstu: ZPP), naložio tuženiku dostavu dokumentacije potrebne za vještačenje.

Tuženik je ustrajao na tvrdnji da tu dokumentaciju ne posjeduje, ali da prema njegovoj rekonstrukciji, na temelju podataka kojima raspolaže, proizlazi da ne postoji nikakvo dugovanje prema podnositeljici.

Podnositeljica je podneskom od 26. veljače 2012. (zatim ponovo 23. prosinca 2013., 4. veljače 2014., 21. svibnja 2014.) predložila izricanje novčane kazne tuženiku, detaljno specificirala dokumentaciju nužnu za vještačenje te upozorila na zlouporabu prava i odugovlačenje postupka od strane tuženika.

Na ročištu 27. veljače 2013. tuženik je pozvan da se detaljno očituje o dokumentaciji podnositeljice i dostavi dokumentaciju koju mora posjedovati.

Podnescima od 27. svibnja 2013., 17. lipnja 2013. i 30. srpnja 2013. podnositeljica upozorava na kontinuiranu ogluhu tuženika i predlaže obvezati ga da omogući vještaku pristup potrebnoj dokumentaciji u prostorijama tuženika, uz njezinu nazočnost, dok se tuženik protivi i ukazuje na pravila o teretu dokazivanja.

Na ročištu 21. studenoga 2013. ponovo je doneseno rješenje da će se obračuni suradničke provizije zatražiti od »Sunce Cro« d.o.o.

Na ročištu 10. listopada 2014. podnositeljici je određen rok od 30 dana radi preciziranja spornih polica osiguranja i ugovaratelja osiguranja, što je ona učinila 11. lipnja 2015. (dodatno i 7. siječnja 2016.).

Tuženik kontinuirano prigovara zbog »obijesnog parničenja«, zlouporabe procesnih ovlaštenja, postupovnih povreda koje je, s time u vezi, počinio sud, kao i zbog dugotrajnosti postupka u kojem tužiteljica tek 2016. dostavlja imena ugovaratelja, OIB-ove, brojeve polica i iznose koje potražuje, dok »sud jedino inzistira punih 10 godina da tuženik dostavi podatke ... *(koje)* mora i treba imati osobno tužiteljica ...«

Na ročištu 29. listopada 2015. riješeno je da će se od sudskog vještaka Zrinka Ručevića zatražiti očitovanje o tome može li se na osnovi dostavljene dokumentacije obaviti vještačenje.

Navedeni vještak je 18. ožujka 2016. dostavio očitovanje u kojem je naveo kako je riječ o zahtjevnom vještačenju te da bi predvidivi troškovi mogli iznositi između 25.000,00 i 30.000,00 kuna.

U podnescima od 22. travnja 2016., 18. studenoga 2016. i 12. siječnja 2017. podnositeljica je, među ostalim, istaknula da takav iznos za vještačenje ne može platiti, jer je nezaposlena i prima novčanu pomoć (tuženik dokazuje suprotno), a pritom iznos za vještačenje doseže 50% tužbenog zahtjeva. Također podsjeća da je 2009. godine na ime predujma za vještačenje, koje nije obavljeno, već uplatila 2.000,00 kuna. Navodi i da je podnijela zahtjev za odobrenje besplatne pravne pomoći (koji je u veljači 2017. godine odbijen).

Podnositeljica je 12. siječnja 2017. dostavila sudu i ponudu sudske vještakinje Irene Franceković na iznos od 6.000,00 kuna i predlaže da sud odredi vještačenje po toj vještakinji ili da pribavi ponude drugih vještaka, čemu se tuženik protivi ističući da se »ne radi o postupku javne nabave«, već o »opasnoj zlouporabi prava«.

Na ročištu 6. lipnja 2017. sud je odbio prijedloge podnositeljice, ponovo odredio vještačenje po Ručević vještačenja d.o.o. te pozvao podnositeljicu na uplatu predujma u iznosu od 23.000,00 kuna, da bi 4. kolovoza 2017. podnositeljica obavijestila sud o uplati iznosa od 1.000,00 kuna, s time da će daljnje iznose uplaćivati prema mogućnostima.

Podnositeljica je 8. rujna 2017. pozvana na uplatu razlike predujma, povodom čega je od suda zatražila rok od 6 mjeseci kako bi prikupila potreban novac.

Sud je to odbio i 16. studenoga 2017. zaključio glavnu raspravu.

6. Prvostupanjski sud zatim je odbio tužbeni zahtjev podnositeljice. Pritom je našao neosnovanim tuženikove prigovore promašene pasivne legitimacije, litispendencije i zastare, ali je u obrazloženju presude naveo i sljedeće:

»… Kako bi utvrdila visinu provizije koja joj pripada, tužiteljica je predlagala da tuženik dostavi obračun provizije pa da se tada na temelju tog obračuna provede dokaz financijskim vještačenjem, s time da je sud tijekom ovog postupka u nekoliko navrata pozivao tuženika da dostavi taj obračun suradničke provizije, koji međutim tuženik ipak nije dostavio navodeći da ne posjeduje taj obračun, jer je obračun suradničke provizije za Sunce osiguranje d.d. obavljao Sunce Kro d.o.o., iako je odredbom točke 9 Sporazuma o poslovnoj suradnji između Sunce osiguranja i Sunce Kro od 01.01.2005. ugovoreno da će Sunce Kro predati Suncu osiguranju software za obračun provizije sa svim podacima mjerodavnim za obračun naslijeđene provizije prema zastupnicima, a koju će nadalje obračunati i isplaćivati Sunce osiguranje. Iz navedenih razloga, nakon što je tužiteljica u spis dostavila i svoju relevantnu dokumentaciju, preslike ugovora o osiguranju koje je u ime i za račun Sunce osiguranja d.d. sklopila s ugovarateljima osiguranja u razdoblju od 2001. godine do 2004. godine, a ne samo svoje podatke o sklopljenim ugovorima, sud je usvojio kao osnovan prijedlog za provođenjem dokaza knjigovodstveno-financijskim vještačenjem, pri čemu treba naglasiti i da su neki od imenovanih sudskih vještaka otklonili vještačenje u ovom predmetu, te je pozvao tužiteljicu na uplatu predujma. Međutim tužiteljica, iako je upozorena na odredbu članka 153. stavka 1. i stavka 3. ZPP-a nije niti u dodatnom roku u cijelosti platila potreban iznos predujma u iznosu od 20.000,00 kuna (ispravno: 23.000,00 kuna – op. Ustavnog suda), a zbog čega navedeni dokaz nije proveden, nego je uplatila samo dio predujma u iznosu od 3.000,00 kuna, navodeći kao razlog financijsku situaciju te je ujedno tijekom postupka podnijela i zahtjev za besplatnom pravnom pomoći, a koji je rješenjem Ureda državne uprave od 22. studenog 2016. godine odbijen. Isto tako tužiteljica je predlagala i da se vještačenje povjeri drugom sudskom vještaku koji će izraditi nalaz i mišljenje za manji iznos predujma, a koji prijedlog je sud odbio kao neosnovan, jer tužiteljica niti nije prigovarala osobi vještaka kojeg je sud odredio za izradu nalaza i mišljenja, a koji dakako nije, za razliku od drugih sudskih vještaka otklonio vještačenje, a koji sudski vještak sasvim sigurno raspolaže potrebnim stručnim znanjem i iskustvom, pa tužiteljica niti ne može, pozivajući se na financijske razloge, predlagati da se vještačenje povjeri drugom sudskom vještaku, a sve to tim više što je već od podnošenja tužbe predlagala provođenje dokaza financijskim vještačenjem.

Imajući na umu da tužiteljica na kojoj je sukladno odredbi članka 221. a ZPP-a bio teret dokaza nije dakle dokazala visinu suradničke provizije koju potražuje od tuženika ... to je sud slijedom navedenog a temeljem odredbe članka 325. stavka 1. ZPP-a u svezi s odredbom članka 600. ZOO-a tužbeni zahtjev odbio u cijelosti kao neosnovan …«

7. Drugostupanjski sud odbio je podnositeljičinu žalbu navodeći sljedeće:

»U provedenom postupku prvostupanjski sud je u bitnom utvrdio sljedeće:

– da je rješenjem suda od 3. lipnja 2006. godine (list 1239 spisa) utvrđen prekid postupka u odnosu na tuženika Sunce osiguranje d.d. i da je postupak nastavljen po pravnom slijedniku Agram Life osiguranje d.d. Zagreb, Tmjanska cesta 108;

– da je tužiteljica zaključila Ugovor o djelu (suradnički ugovor) 1. siječnja 1998. kao suradnica sa Sunce osiguranjem d.d. (list 400 i 497 spisa) kojim se obvezala u ime i za račun Sunce osiguranja d.d. obavljati posredovanje, zastupanje i druge poslove u osiguranju, a Sunce osiguranje d.d. (pravni prednik sada naznačenog tuženika) se obvezao isplatiti proviziju;

– da je prigovor promašene pasivne legitimacije i litispendencije neosnovan;

– da je prigovor zastare neosnovan;

– da je tužiteljica u tužbi predložila provođenje financijskog vještačenja;

– da je sporna visina potraživanja i da je na navedenu okolnost određeno provođenje knjigovodstveno-financijskog vještačenja time da su pojedini imenovani vještaci otklonili provođenje navedenog vještačenja;

– da je tužiteljica predložila provođenje vještačenja po vještaku Ireni Franceković (list 1267 spisa) koji prijedlog je odbijen te je određeno vještačenje po stalnom sudskom vještaku Ručević vještačenje d.o.o. (list 1288 spisa);

– da tužiteljica za provođenje vještačenja po stalnom sudskom vještaku Ručević vještačenje d.o.o. nije uplatila u cijelosti potreban iznos predujma u iznosu od 23.000,00 kn (uplaćen iznos od 3.000,00 kn) iako je upozorena na posljedice iz čl. 153. st. 3. ZPP-a;

– da je prijedlog tužiteljice za besplatnom pravnom pomoći odbijen rješenjem Ureda državne uprave od 22. studenog 2016. godine (list 1279 spisa).

Pošavši od navedenih utvrđenja, prvostupanjski sud je zaključio da tužiteljica na kojoj je teret dokazivanja nije dokazala visinu suradničke provizije odnosno tužbenog zahtjeva i temeljem čl. 221. a ZPP-a odbio zahtjev tužiteljice kao neosnovan.

Navedeni zaključak prvostupanjskog suda je pravilan, pa ga prihvaća i ovaj drugostupanjski sud, a pravilnost i zakonitost navedenog zaključka niti žalbenim navodima nisu dovedeni u sumnju.

Stoga, suprotne tvrdnje tužiteljice su bez pravnog uporišta.

U odnosu na žalbene navode, prvenstveno valja reći da je tužiteljica već u tužbi 11. listopada 2005. godine predložila da se na okolnost visine tužbenog zahtjeva provede financijsko vještačenje time da je na raspravi 18. prosinca 2009. godine (list 454 spisa) izričito navela da isto predlaže upravo na rizik i trošak tužiteljice (list 455 spisa).

Iz stanja spisa proizlazi da je prvostupanjski sud i prihvatio navedeni prijedlog te je odredio provođenje navedenog vještačenja na njezin rizik po stalnom sudskom vještaku Zrinku Ručević te je tužiteljica pozvana na uplatu predujma u iznosu od 2.000,00 kn a koju uplatu je izvršila i dostavila dokaz o uplati podneskom od 24. prosinca 2009. godine (list 471 spisa).

Međutim, iz stanja spisa proizlazi da je navedeni vještak obavijestio sud da radi zauzetosti nije u mogućnosti izraditi nalaz i mišljenje (list 477 spisa) a radi čega je prvostupanjski sud rješenjem od 27. svibnja 2010. godine (list 478 spisa) odredio vještaka Mirjanu Zuzija koja je radi zdravstvenih razloga također otklonila vještačenje (list 479 spisa) te je rješenjem prvostupanjskog suda od 6. rujna 2010. godine vještakom imenovana Mirta Tomljenović koja obzirom na zauzetost nije mogla vještačiti u ovoj pravnoj stvari (list 474 spisa). Također, obzirom na navedeno rješenjem prvostupanjskog suda od 5. listopada 2010. godine (list 484 spisa) novim vještakom je imenovan Joško Cvrlje koji je podneskom od 19. studenog 2010. godine (list 485 spisa) vratio spis navodeći da na temelju dostavljene dokumentacije nije u mogućnosti izraditi nalaz i mišljenje.

U svezi navedenog i žalbenih navoda potrebno je reći da je prvostupanjski sud a nakon što je pribavljena sva relevantna dokumentacija potrebna za vještačenje rješenjem od 20. listopada 2015. godine (list 1184 spisa) pozvao vještaka Zrinka Ručevića na očitovanje da li se vještačenje uopće može izvršiti na temelju sve pribavljene dokumentacije kao i na iznos predujma potrebnog za navedeno. Naime, vještak je podneskom od 18. ožujka 2016. godine (list 1213 spisa) obavijestio sud da se prema podnesku tužiteljice od 7. siječnja 2016. godine radi o potraživanju temeljem neisplaćenih provizija za cca 750 polica osiguranja time da tužiteljica ističe da se radi o potraživanju više od 500 polica osiguranja u razdoblju od 10 godina kao i da se radi o pregledavanju obimne knjigovodstvene dokumentacije (promet po žiro računima, evidencija obračuna i naplate premija osiguranja, analitičke evidencije obračuna i isplata suradničkih provizija i dr.) te da se troškovi vještačenja kreću u rasponu od 25.000,00-30.000,00 kn.

Imajući u vidu izneseno očitovanje vještaka o obimu dokumentacije te broju polica kao i utuženom razdoblju od 10 godina, žalbeni navodi tužiteljice kojim upire na odredbu čl. 223. st. 1. ZPP-a su neutemeljeni.

Na žalbene navode ukazuje se i na to da je nakon što joj je dostavljen navedeni podnesak vještaka sama tužiteljica u podnesku od 22. travnja 2016. godine (list 1218 spisa) navela da je iznos predujma možda opravdan, ali da radi teške financijske situacije nije isti u stanju podmiriti.

U iznesenom činjeničnom kontekstu vezano za žalbene navode potrebno je reći i slijedeće.

Naime, odredbom čl. 153. st. 1. ZPP-a propisano je da kad stranka predloži izvođenje dokaza, dužna je po nalogu suda unaprijed položiti iznos potreban za podmirenje troškova koji će nastati u povodu izvođenja dokaza, dok je st. 3. propisano da će sud odustati od izvođenja dokaza ako iznos predujma za podmirenje troškova na bude položen u roku što ga sud odredi time da sud obzirom na sve okolnosti po svojem uvjerenju ocijeniti od kakve je važnosti što stranka nije u roku položila iznos potreba za podmirenje troškova.

Odredbom čl. 251. st. 1. ZPP-a propisano je da stranka koja je predložila izvođenje dokaza vještačenjem može predložiti osobu vještaka a što je tužiteljica i učinila obzirom da je podneskom od 12. siječnja 2017. godine (list 1266 spisa) predložila vještaka Irenu Franceković koja je prema dopisu od 28. prosinca 2016. godine (list 1267 spisa) predložila kao potreban iznos predujma u iznosu od 6.000,00 kn.

Nadalje, st. 2. navedenog članka propisano je da će sud omogućiti protivnoj stranci da se izjasni o predloženom vještaku a što je tuženik i učinio na način da se i protivio predloženom vještaku podneskom od 6. veljače 2017. godine (list 1272-1273 spisa) dok je st. 3. propisano da će sud odrediti predloženog vještaka ako se stranka ne usprotivi predloženom vještaku a što nije slučaj u ovoj pravnoj stvari.

U svezi navedenih odredbi, prvostupanjski sud je sukladno čl. 251. st. 4. ZPP-a na raspravi 6. lipnja 2017. godine odbio prijedlog tužitelja za vještačenje po predloženom vještaku od strane tužiteljice i odredio vještačenje po vještaku Ručević d.o.o. (list 1289 spisa) te pozvao tužiteljicu na uplatu predujma u iznosu od 23.000,00 kn (tužiteljica je do tada već ranije uplatila iznos od 2.000,00 kn) u roku od 30 dana uz upozorenje na odredbu čl. 153. st. 3. ZPP-a.

Dakle, prvostupanjski sud je imajući u vidu raspon predloženog predujma po vještaku u iznosu od 25.000,00-30.000,00 kn utvrdio niži iznos od 25.000,00 kn.

Ovdje, je između ostalog potrebno reći da je navedeno rješenje donijeto nakon što je prvostupanjski sud utvrdio da je tužiteljica podnijela zahtjev za besplatnom pravnom pomoći a koji je rješenjem Ureda državne uprave od 22. studenog 2016. godine i odbijen (list 1279-1284 spisa).

Na žalbene navode ukazuje se da tužiteljica ispušta iz vida relevantnu činjenicu a to je da se nakon navedenog rješenja o provađanju knjigovodstveno-financijskog vještačenja po vještaku Ručević d.o.o na ročištu na kojem je donijeto navedeno rješenje tužiteljica nije istaknula nikakve prigovore kako niti u pogledu osobe vještaka niti visine a niti je između ostalog stavila zahtjev za izuzećem navedenog vještaka, već je naprotiv uplatila dio predujma u iznosu od 1.000,00 kn (list 1291,00 kn) navodeći da sada nije u mogućnosti obzirom na financijsku situaciju uplatiti veći iznos predujma te da će isti uplatiti kada to bude mogla te je i predložila da se imenovani vještak pozove na preuzimanje spisa radi izrade nalaza i mišljenja.

Između ostalog, kod donošenja odluke o visini predujma troškova za izvođenje dokaza prvostupanjski sud se prethodno i informirao o mogućoj visini troškova koji će nastati izvođenjem navedenog dokaza knjigovodstveno-financijskog vještačenja obzirom da je navedeno upravo i zatražio od vještaka rješenjem od 20. listopada 2015. godine. Dakle, iz stanja spisa su vidljivi parametri temeljem kojih je sud odredio visinu predujma obzirom na podnesak vještaka od 18. ožujka 2016. godine kojim je jasno i detaljno obrazložio potreban trošak vještačenja te isti nije određen paušalno a imajući u vidu složenost predmeta i dostavljenu dokumentacije koju je potrebno razmotriti. Ovdje valja napomenuti, da tužiteljica nije niti upirala na činjenicu da trošak nije određen u skladu sa Pravilnikom o stalnim sudskim vještacima (‘Narodne novine«‘ broj: 38/14, 123/15 i 29/16 – dalje u tekstu: Pravilnik).

U odnosu na žalbene navode da je drugi vještak predložio manji predujam u iznosu od 6.000,00 kn, prvenstveno valja reći da iz stanja spisa ne proizlazi a niti tužiteljica tvrdi i dokazuje da je predloženi vještak Irena Franceković i izvršila uvid u predmetni spis prije dostavljene ponude na iznos od 6.000,00 kn, to je prema stanovištu ovog suda predujam vještačenja prema ponudi vještaka Irene Franceković (list 1267 spisa) određen paušalno.

Između ostalog, tužiteljica ispušta iz vida činjenicu da se ne radi o konačnim troškovima sudskog vještaka, već predujmu, dakle zatraženi iznos se može korigirati ovisno o konačnim troškovima sudskog vještaka.

U odnosu na žalbene navode, ukazuje se da je rješenjem suda od 8. rujna 2017. godine (list 1294 spisa) tužiteljica uz upozorenje na odredbu čl. 153 st. 3. ZPP-a pozvana na uplatu daljnjeg iznosa od 20.000,00 kn a koje je rješenje primila (dostavnica list 1294 spisa) i navela da je voljna platiti preostali iznos ali da joj treba duži vremenski period te je stavila prijedlog za produljenje roka. Međutim, obzirom na sve navedeno pravilno je prvostupanjski sud postupio kada je navedeni prijedlog rješenjem od 16. studenog 2017. godine odbio (list 1297 spisa) imajući u vidu odredbu čl. 10. st. 1. ZPP-a.

Stoga, kako je tužiteljica predlagala provođenje navedenog vještačenja na njezin rizik i trošak a koji predujam nije uplatila iako je bila upozorena na posljedice iz čl. 153. st. 3. ZPP-a, ostali žalbeni navodi nisu odlučni i kao takvi su bez utjecaja na pravilnost i zakonitost pobijane odluke.

Obzirom na sve navedeno te paušalno određeni iznos predujma po drugom vještaku, a kraj činjenice da tužiteljica nakon što je određeno vještačenje na ročištu 6. lipnja 2017. godine nije stavila nikakve prigovore već je uplatila dio predujma time da je i odbijen njezin prijedlog za besplatnom pravnom pomoći, to se izneseni žalbeni navodi kojim osporava visinu određenog predujma ukazuju neutemeljenim.

Stoga, suprotno žalbenim navodima tužiteljice prvostupanjski sud je potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje, te je na tako pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio odredbu čl. 221.a. ZPP-a na koju se pozvao kada je odbio tužbeni zahtjev tužiteljice obzirom da tužiteljica nije dokazala visinu tužbenog zahtjeva i odlučio na gore navedeni način.«

III. PRIGOVORI PODNOSITELJICE

8. U ustavnoj tužbi podnositeljica navodi:

»Općinski građanski sud u Zagrebu je ... odredio financijsko vještačenje te je za njega odredio predujam od čak 23.000,00 kn.

Tužiteljica je više puta prigovorila tako visoko određenom trošku vještačenja, pogotovo jer je nezaposlena osoba koja nije mogla platiti tako visoko određeni predujam. Ona je također tražila da joj sud produlji rok za uplatu, kako bi pribavila potreban novac te izvršila uplatu predujma. Unatoč tome, prvostupanjski sud je bez ikakvog obrazloženja odbio produljiti rok za plaćanje predujma, zaključio je glavnu raspravu i odbio tužbeni zahtjev. Ovakvo nezakonito postupanje odobrio je i drugostupanjski sud.

(…)

Tužiteljica smatra da je u ovom predmetu, Sud potpuno nezakonito, arbitrarno, nametnuo prepreke koje nisu razumne, koje nisu zakonite, koje nisu osnovane i koje su joj blokirale pristup sudu. Takvu blokadu, Sud je ustanovio određujući potpuno nerazumno visok trošak vještačenja koji odudara od bilo kakvih uobičajenih troškova vještačenja. Time je u osnovi onemogućio tužiteljici pristup sudu koristeći pri tome kao glavni argument njezino loše imovinsko stanje što je već samo po sebi i neustavno i duboko nemoralno.

Tužiteljica smatra da je važno da se riješi ustavnost takvog postupanja koje, kao što je rečeno, strankama slabijeg imovnog stanja onemogućava u osnovi pristup sudu. Naizgled je sve zakonito jer je tužiteljica ta koja nije platila troškove vještačenja, no u osnovi je to duboko nemoralno jer sud svjesno nameće stranci troškove koje ona ne može platiti.

(…)

Sud je u predmetu gdje vrijednost predmeta spora iznosi 66.440,00 kn, odredio iznos predujma za vještačenje od čak 23.000,00 kn. Tako određeni predujam iznosi više od 1/3 vrijednosti predmeta spora. Tužiteljica kao nezaposlena osoba nije imala dovoljno novaca da jednokratno podmiri navedeni iznos predujma. Ona je osoba koja prima novčanu pomoć i u 2015. je s tog osnova primila iznos od 9.892,37 kn. Ona, dakle, nije imala novčanih sredstava ni za osnovne životne potrebe, a kamoli da podmiri vještačenje u iznosu od 23.000,00 kn. O tome je odmah obavijestila i sud. No, Sud to nije uzeo u obzir, kao što nije uzeo u obzir ni činjenicu da živimo u Republici Hrvatskoj u kojoj minimalna neto plaća radnika iznosi 3.000,00 kn. Iznos predujam iznosi 7 minimalnih plaća u Republici Hrvatskoj što nikako ne može biti pravedan iznos za nezaposlenu osobu.

Određena visina predujma je u očitom nerazmjeru sa složenošću predmeta vještačenja i određenog zadatka vještačenja. Iznos od 30.000,00 Kn je neuobičajeno visok i ne postoje nikakve posebne okolnosti koje bi ga opravdale. Nikakvo tu posebno znanje izvan znanja za koje vještak ima licencu nije potrebno. Nije potrebno ni nikakvo posebno ekstra vrijeme koje bi opravdalo tako visok iznos vještačenja.

Prije nego što će odrediti tako visok iznos, Sud je barem trebao prema čl. 15. Pravilnika o naknadi troškova u sudskim postupcima, ocijeniti osnovanost vještakovog zahtjeva za predujmom od 25.000,00 do 30.000,00 kn. Bez da je procjenjivao opravdanost takvog iznosa, Sud nije mogao cijeniti ni osnovanost tog troška. No, sud mora po službenoj dužnosti izvršiti ovakvu provjeru i stranka tu ne mora ništa upućivati sud. Sud je taj koji vodi postupak i koji onda mora koristiti odredbe pravilnika kada ima ovakvu spornu situaciju. Pozivanje višeg suda da tužiteljica nije ukazivala na Pravilnik o naknadi troškova u sudskim postupcima je loš pokušaj da se opravda propust suda. Ukazivala ona na to ili ne, pitanje je, je li to urađeno ili nije, a ne tko je ukazivao na to ili nije. Nije zato, što tužiteljica ranije na to nije ukazala, prestala dužnost Suda da postupa prema Pravilniku (čl. 115. st. 3. Ustava).

Ali, kada ti je na pameti prije svega opravdanje lošeg rada nižeg suda onda sve dobro dođe.